

Секція 1

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ФІНАНСІВ ДЕРЖАВИ

Андрейків Т.Я., канд. екон. наук, доц.

Івахів В.А., здоб. вищої освіти

Львівський торговельно-економічний університет

Державний борг є сукупністю фінансових зобов'язань, які держава має перед іншими суб'єктами, включаючи інші країни, міжнародні організації, інвесторів, а також перед власними громадянами та підприємствами. Державний борг виникає внаслідок ухвалення державними органами рішень про запозичення коштів для фінансування бюджетних витрат, і включає зобов'язання щодо повернення запозичених коштів та сплату відсотків.

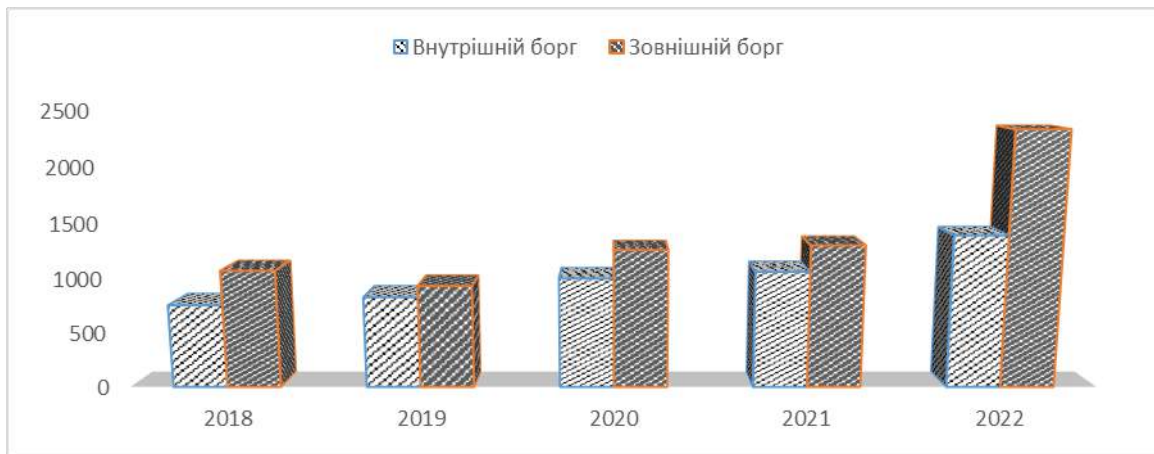
Відповідно до Бюджетного кодексу України державний борг – загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення [1].

Вагомими причинами виникнення і зростання державного боргу є хронічний дефіцит Державного бюджету України, перевищення темпів зростання державних видатків над темпами зростання державних доходів, фіскальна політика, спрямована на зменшення податкового навантаження без відповідного скорочення державних витрат, залучення коштів нерезидентів з метою підтримки стабільності валюти та вплив політичних бізнес-циклів.

Упродовж 2015-2021 рр. Україна вела зважену боргову політику, зберігаючи дефіцит бюджету < 3% ВВП та намагалася утримувати первинний (до виплати відсотків) профіцит бюджету. Таким чином, уряду вдалося знизити боргове навантаження із 79% до 49% ВВП. Проте, ситуація кардинально змінилася з початком повномасштабного вторгнення і збільшенням видатків на оборону. Як наслідок, дефіцит бюджету зріс з 3,6% ВВП у 2021 р. до 16,3% у 2022 р. [3].

Так, протягом 2022 р. загальна сума державного та гарантованого державою боргу зросла до 120 млрд дол. Україна не могла позичати гроші на зовнішньому комерційному ринку через високі ризики для інвесторів, ресурс внутрішнього ринку не покривав усіх потреб. Станом на кінець 2022 р., зовнішній борг становив близько 67% державного та гарантованого боргу. Більше половини його – це пільгові довгострокові кредити від донорів та іноземних країн (найбільші кредитори – ЄС, МБРР, Канада та ЄІБ), що надаються на вигідних умовах з терміном погашення до 35 років, пільговими періодами на погашення тіла кредиту до 10 років та під низькі процентні ставки (усього на 32,9 млрд дол) [3].

Динаміку показників державного боргу України з 2018 – 2022 рр. у розрізі внутрішнього та зовнішнього боргу проілюстровано на рис.1.

Рис 1. Показники державного боргу України у 2018-2022 рр. у розрізі внутрішнього та зовнішнього боргу, млн. дол.

Складено за даними [2]

Згідно з даними рис. 1, спостерігається тенденція зростання внутрішнього боргу упродовж 2018-2022 рр. приблизно на 633 млн. дол. (від 756,27 до 1389,69 млн. дол.). Таке збільшення внутрішнього боргу свідчить про те, що уряд України взяв у внутрішньому ринку більше позик для фінансування своєї діяльності та проектів. Це може бути спрямовано на розвиток внутрішньої економіки та реалізацію програм та реформ.

Зовнішній борг у 2018-2022 рр. зовнішній борг зріс приблизно на 1254,25 млн. дол. (від 1071,19 до 2325,44 млн. дол.). Так, збільшення зовнішнього боргу може свідчити про те, що Україна отримала від світових фінансових ринків більше позик для фінансування різних потреб, включаючи реформи, інфраструктурні проекти та сплату старих зобов'язань. Загальна тенденція показує зростання як внутрішнього, так і зовнішнього боргу України упродовж 2018-2022 рр. При цьому зовнішній борг зростає швидше, що може вказувати на більший обсяг міжнародного фінансування та потреби в ньому, а також на залежність від зовнішніх ресурсів. Важливо враховувати, що збільшення державного боргу має бути збалансованим та раціонально керованим для забезпечення сталої фінансової стабільності та розвитку країни.

Державний борг відіграє пріоритетну роль у фінансуванні державних потреб, проте його вплив на фінансову стабільність держави може бути як позитивним, так і негативним. Тому, ефективне управління боргом та розумне використання його ресурсів є важливими факторами як для забезпечення сталого економічного розвитку, так і соціального благополуччя країни.

Інформаційні джерела:

1. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
2. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/borg>.
3. Сочка К. Державний борг України: поточні реалії і проблеми. *Acta Academiae Beregsiensis. Economics*. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/46>.